1761

No 41.

Muutamat

CHristilliset Saarnat

Yhteisest-Synnin Tunnustoxest ia Hywästisiunauxest/ cocon-pannut

à

LAURENTIO PETRI Aboico
V. D. Min. in Loimi-Joki.

Psal. 115, 13.

HERra siuna ne cuin händä pelkäwät/ seka pienet että suuret.
HERra siunatcon teitä enämmin ia enämmin/ teitä ia teidän lapsian/ etc.

Prántättyt Turusa Petari Waldilda/
Anno 1644.

Wapahille/ Vrholisil ia Cunnialisil Miehille:

H. Majoril/ Henrick Sigferinp. Silfböghel/ Coskipäös.

Her Rytmestareil. { Nils Laurin p. Ställhana/ Jrjalas.
Henrick Laurin p. Eeckstubbe/ Olkalas.
Jacob Carlen p. Skoo/ Suontakana.

H. Leutn. Arfwedh Henrikin p. Rapalas.

Minun hywille holhoilleni sekä rackaille Swägereilleni ia heimolaisilleni.

Näjn myös

Cunnialisille/ miehulisille ia toimelisille Miehille:

H. Majoril/ Hans Laurin p. Näyhälös.

H. Capteen Leutnantil Mickel Johanin p. N: N:

Ja Arm. H. R. R. Drodtzin Secreterarille/ Madz Johanin p.

H. Cammar Fiskalil Anders Jacobin p. Näyhälös.

H. Borgmest. Biörnbärgis ia Lain lukial Alammas. Satag. Henrick Thoman p.

Ja m. Arm.en Drotningin käskyläisel eli Fougdil Alam. Satag. Sigfred Jacobin p.

Minun hywille holhoilleni ia toiw. Chr. yst.
Nämät yxikertaisetia lyhykäiset Saarnat/ hywäin tecoin muistoxi nöyräst dediceratut.

L. P. Ab.

Julki Rippi
Eli
Yhteinen Synnin tunnustos.

1748. 1753. 17
1771.

MInä waiwainen syndinen ihminen/ joca synnis/ sekä sijnnyt että syndynyt olen/ ia wielä sijttäkin / caickena minun elinaicanani synnistä elämätä pitänyt olen/ tunnustan caikesta sydämestän/ sinun edesäs/ o Caickiwaldias ijancaickinen Jumala/ minun racas taiwalinen Isän/ etten minä ole sinua racastanut ylidze caickia cappaleita/ engä minun lähimäistän nijncuin idzeäni. Minä olen/ (sen pahembi) monella muodolla rickonut sinua/ ia sinun pyhä käskysanas wastan/ sekä ajatoxilla/ sanoilla ia töillä. Ja tiedän idzeni sentähden ansainen Helwetin ia ijancaickisen cadotuxen / jos sinun pitäis minua nijn duomidzeman/ cuin sinun cowa oikeudes waati/ ia minun syndini ansainet owat. Mutta nyt sinä racas taiwalinen Isä/ ulgosluwannut olet/ ettäs tahdot armon ia laupiuden tehdä/ caickein waiwaisten syndisten cansa / jotca heitäns parata tahtowat/ ia wahwan uscon cansa/ paeta sinun käsittämättö-

mân lapiudes tygô/ niyden cansa sinâ tahdot armolinen olla/ ehkâ cuinga he otwat sinun wastas rickoneet/ ia et ikânâns enâ heidân syndiâns soimata. Siehen minâ myôs waiwanen syndinen idzeni luotan/ ia rucoilen turwalisesta/ ettâ sinâ sen saman sinun lupauxes jâlkin olisit minulle armolinen ia laupias/ ia anna caicki minun syndini anderi/ sinun pyhâs nimes kytoxeri ia cunniaxi.

Se Caickiwaldias ijancaickinen Jumala/ hânen suurest kâsittâmâttômâst laupiudestans andacon meille caicki meidân syndimme anderi/ ia andacon armojans parata meidân syndistâ elâmâtâm/ ia saada hânen cansans ijancaickisen elâmân/ JEsuxen CHristuxen meidân HERran cautta/ Amen.

Exord. â nomine.

RAck. Christ. Yst. Tâmâ lucu/ cudzutan Confessio publica vel communis, i. e. Julki Ripix eli yhteisex Synnin tunnostoxeri/ sentâhden/ ettâ meidân Esi Isâm on tâmân/ yhteisest ia julkisest asettanet Seuracunnan waihella pidettâwâxi; on myôs cauwain aica aina yhteisnâ julki Synnin tunnustoxena pidetty: ia taitan (sekâ soweljas on) wielâ nytkin aina caikilda yhteisest/ sekâ idzeculakin erinomaisest niin Seuracunnan yhteydes julkisest/ cuin cotona idze wâlillâ pidettâ/ ia synnit tunnustetta. Ja niincuin meidân tule aina meidân syndim tunnusta Caickiwaldian Jumalan edes: niin on tâmâ synnin tunnostos aina ia jocapâiwâ tarpelinen idzeculakin (nuorild ia wanhoild) pidettâ (ionga tâhden se myôs cudzutan Confessio quotidiana) niincuin jo ennein Ehto lugun selityxes (syndein anderi andamista rucoillesa) on neuwottu. Ja niincuin synnin tunnustos ei ainoastans suusta/ mutta myôs sydâmest ia wahwast uscost pitâ ulgos kâymân/ sentâhden myôs

tâmâ

tämä cudzutan Confessio fidei eli uscon tunnustoxexi/ että me sillä/ wahwal uscalluxella turwamme Jumalan cautta armoon/ HERran JESUxen cautta/ ionga Jumala cuolluista on ylösherättänyt caikille iotca sen suuns cansa tunnustawat ia sydämestäns uscowat autuudexi/ *Rom.* 10, 9.

Waicka myös on monda muuta caunista Synnin tunnustost/ erinomaisest sijnä Pyhäs Ramatus/ Wanhas ia Vdes Testamentis/ (joca cudzutan Bibliaxi) Nijn cuitengin tämä on meidän Esi miehildäm joca Seuracunnas yhteisest ia idzecultakin asetettu pidettä; senwuoxi/ että tässä nijncuin yhdes Summas on caicki muut cootut ia sisäl suljetut. Ja että yhteinen Cansa tämän yhden sitä paremin oppisit muistaman/ cuin se/ eträ monda edes pandaisin/ eikä sitten yhtäkän muistetta taitaisi. Waan ei senwuoxi ole myös muita cansa kielty oppimast. Ja on colme Osa: Praeoccupatio.

I. Synnin tunnustos.	I. *Confessio.*	Prop. p. Tres.
II. Vscallus Jumalan armoon J. C. cautta.	II. *Fiducia in DEum.*	
III. Päätös/nöyrä lucouxel.	III. *Conclusio.*	

Ensimäinen Osa. I. Pars.

Tässä ensimäises Osas edespannan: Ubi prop.

1. Kenelda Jumala tätä Synnin tunnustosta waati/ nimittäin/ ei Engeleild: ei hywild/ jotca Jumalan mieldä coscan pahoita: eikä pahoild eli Piruld/ jotca ehkä he owat Synnin tehnet/ ei ole cuitengan lunastust tapahtunut/ joilla ei myös yhtän toiwo ole eli päästä päätwä helwetist ia ijäisest Syndein rangaistuxest; mutta Ihmisild/ jotca seka on Syndin langenet/ on myös lunastus tapahtunut Wälimiehen JESUxen cautta/ joille myös Jumala wiel tänäpäu lupa armolinen olla/ ainoastans että he tunnustawat uscosa heidän syndiäns. 1. Persona confitens sz. homo. *Ier.* 3, 13.

2. Mingä caltainen Luondocappale ihminen on Jumalan edes? Nimittäin/ wiheljäinen waiwanen: Ei ainoastans ruumillisten puuttumisten cautta/ että se eine ia ran indo 2. Miseria hominis.

 iolla

jolla hän ylöspidetän tule caicki Jumalan kädest: mutta paljo enämmin on hengelisel muoto waiwainen/ synnin langemisen cautta/cusa me olemma caicki pois mestannet sen täydelisen wanhurscauden ia pyhyden ia ijancaickisen elämän/ johoon ia jota wasten me ensist Jumalald luotin; ja tästä waiwasudesta en me taida ikänäns muutoin ulgos kehitä/ waan että me tunnem ia tunnustam idzem hengelisixi waiwaisixi/ ioisa ei mitän hywyt
M. 5:3,6. ole/ ia jsomme ia janomme JESVxen cautta wanhurscaxi tulla/ ia nijn meidän sielum tule rawituxi/ tulem myös taiwalisist lahioist osalisexi ia ijancaickisen elämän perilisexi.

3. Origo omnis miseriæ, sz. peccatum. Rom. 5,12 Gen. 3,17: Syr. 40,1.

III. Mikä on syy/ alcu ia juuri taincaltaisen waiwasuteen? nimittäin Syndi/ sillä Synnin tähden on cuolema tullut: Nijn myös caickinainen wiheljäisyys/ joca cuoleman edel käy/ hamast syndymisest nijn cuolema päiwän: nijn myös idze cuoleman carwaus/ ia wielä sitten jumalattomil ia catumattomil ijancaickinen rangastus.

1. Originale; illud quid?

Taincaltaiseen wiheljäisyteen/on ihmisen saattanut/ ensist Perisyndi/ joca on coco ihmisen luonnon turmellus/ ensist Adamin juurdunut/ ia sijtä muihin ihmisin (iotca Adamist ia Evast toinen toisen jälken owat ulgos tullet) ryhtynyt ia tartunut cuin spitali/ ia Esiwanhemmitten sydämest puhkennut myös muihin wuotaman/cuin paha märkäpää/ ia wielä aina ulgoswesopi/ nijncuin cannost ia pahast wesast paha puu caswapi. Ja nijn me synnissä sikemme Äitim cohdus/ synnissä myös sijtä
Eph. 2,3. synnymme/ ia olemme luonnostam Jumalan wihan Lapset.

2. Actuale, quod fit:

Sitälikin tämän wiheljäisyden enändä ihminen Teco Synnin cansa/ sijnä että hän cohta syndymästäns synnistä elämätä pitä caickena eliaicanans/ nijncuin se puu ioca cohta cannosta rupe pahaxi caswaman. Ja tämä tapahtu/ ensist ihmisen sydämes/ ioca paha on ylidzen caickia/ Ier. 17,9. hamast nuorudest/ Gen. 8,21. josta ulgos käywät pahat ajat ret/

1. Corde; mala cogitando.

mur-

murhat/ salawuoteudet/ warcaudet/ &c. *Matth.* 15, 19: Sitälikin suun cansa (ioca sydämen tulki on/ ia jonga kyllydest suu puhu/ *Matth.* 12,24.) cuin on pahat puhet/ häpiäliset laulut/ huoralise jutut/ haureliset Historiat/ ilkiät jaritoxet/ riettaiset tapauxet/ ioista caikista lugun pitä tekemän wijmeis päiwänä/ *M.* 12,26. Edespäin/ idze työllä/ cosca pahat ajatuxet (ia puhet) idze pahal tegol täytetän.

2. Ore; mala proloquendo.

3. Opere; mala perpetrando.

IV. Ketä wastan Syndi tehdän? Nimittäin/ ensistä Jumalata ia hänen käskys wastan/ sijnä/ etten me racasta Jumalata meidän racast taiwalist Isäm ylidzen caickia cappaleita/ nijncuin pyhäs Laisas ano ia waati/ waan ricom aina hänen mielens (ionga mieldä ei ikänäns kenengän pitäis pahaxi saattaman) ia ylidze käymä hänen käskyns monella muoto/ ajatoxil/ sanoilla ia töillä. Sijnäwieres Syndi tapahtu Lähimäist wastan/ cuin en me racasta händä nijncuin idze meitäm/ Jumalan oman käskyn jälken/ *Lev*, 19.

4. Obiectum peccati.

1. DEus. *Deut.* 6.

2. Proximus.

V. Edespannan/ Synnin rangaistus/ cuin on Helwetti ia ijancaickinen cadotus/ ioca seura Jumalan oikian duomion jälken/ synnin paljouden tähden. Nijn paljon cuin Ajalisin rangaistuxin tule/ cuin on/ Sodat/ callit ajat/ rutto ia muut taudit/ Canssain ahdistuxet ia pahasti kirous ylidzen caickein cappalten/ *Lev.* 26: *Deut.* 28. nijtä ei tässä lyhyden tähden ylösluetella/ että ne owat näkywäiset/ ia huokemmat widzauxet/ ia armon ajalla tapahtuwat: Mutta ijancaickinen se nimitetän/ että ioca ei nijstä näkywäisist parannosta tee/ jotca armon ajalla tapahtuwat/ nijn sen ihmisen pitä ijäisest caickein Perkelein cansa Helwetis rangaistettaman.

5. Pæna peccati.

Tästä 1. opime/ että caicki ihmiset owat Syndiset Jumalan edes: synnis siginnet/ synnis syndynet/ ia synnist elämät caickena eliaicanans edesäns pitäwäiset/ nijncuin K. David todista: Cadzo/ minä olen syndisest siemenest syndynyt/

Us. 1. Infor. quod omnes homines sint sub peccato *Ps.* 51, 7.

nyt / ia minun Äitin on synnisä minun siittänye.
Adde, Job. 14, 4. & 15, 14: Ps. 14, 2: Rom. 3, 9. seq.
Ja/ erhetyxet cuca tietä/ *Ps. 19, 15.* silla moninaises me cukin puutumma/ *Iac. 3, 2.* Ja wanhurscaskin lange seidzemen kerta/ ia nouse jällens: mutta jumalattomat uppowat onnettomuteen/ *Prov. 24, 17.*

Ilf. 2. Adh. ut homo quilibet peccata sua confiteatur.

Olcon 11. sanottu caikille neuwoxi/ että idzecukin tunde ia tunnusta idzens syndisexi; nijncuin caicken tule sano: Minä olen ihminen: nijncuin tule cohta tunnusta/ minä ioca ihminengin olen / minä olen syndinen waiwainen Jumalan edes. Ja tästä ei ole yxikän ulgos otettu/ waan tämä sana

Reges ac Principes.

Minä/ caicki sisällen sulke. Nijn että Keisarit/ Kuningat/ Ruhtinat/ &c. pitä tunnustaman idzens syndisexi waiwaisexi. Nijncuin on Davidi/ 2, *Sam. 24, 10. Psal. 32, &c.* Manasses, (vide orationem Manassis) ia se suuri Medin/ ia Persian Försti (*Dan. 6.*) ia H. Propheta Daniel, tehnyt/ sanoden:

Dan. 9, 8. & v. 15. seq.

Me/ meidän Kuningam/ meidän Förstim/ ia meidän Isäm käyty häwetä/ että me olem syndi tehnet ia ollet jumalattomat/ &c. Ja nyt HERra meidän Jumalam/ cuule sinun palwelias rucous/ &c.

Personæ Ecclesiasti, cæ.

Sitälikin caicki Pispat/ Papit ia saarnamiehet pitä tunnustaman heidän ricoxens. Nijncuin on Esdras, *Esd. 7, 11: & 9, 6:* Petari/ *Matth. 26, 75,* Pawali/ 1. *Tim. 1, 13:* tehnet ia Joel

Ioel: 2, 17.

neuwo: Te Papit HERran palweliat/ ickekät ia sanocat: Ah HERra armahda sinun Canssas/ &c.

Omnes & singuli.

Nijn myös caicki Perhen Isännät/ ia Emännät/ Lapset ia Perhet/ ia caicki tyyni (olisit ne miehet eli waimot/ pienet taicka suuret) pitä tunnustaman heidän pahudens/ nijncuin idze

Num. 5, 6

Jumala sano: Jos mies eli waimo ricko HERra

wastan

wastan/ heidän pitä tunnustaman ricoxens/ &c.
Näin on Achan, Jos. 7, 20. ja Tuhlaia poica tunnustanet heidän ricoxens/ *Luc.* 15, 18. nijn myös Jerusalem ia coco Judea ia caicki Maacunda Jordanin ymbärild/ tunnustit heidän syndins/ *Matth.* 3, 5. *item* Publicanitia Sotamiehet *Luc.* 3, 12.

Nijncuin sijs ei ole yhtäkän ihmistä joca ei syndiä tee/ 1. Reg. 8. 46. Waan caicki owat syndiset/ nijn myös caickein tule tunnusta heidän syndins (sanoden: Minä waiwainen syndinen ihminen/ etc.) joca muutoin autuxi tulla tahto Jumalan edes/ sillä K. Salomon sano:

Joca pahan tecons kieldä/ ei hän menesty: waan joca sen tunnusta ia hylkä/ hänelle tapahtu laupius. *Adde* 1. *Joh.* 1, 8, 9. *Pr.* 28, 13.

III. Opime/ Mitkä Synnit idzecungin tunnustaman pitä? yhteisest Jumalan edes pitä meidän caicki synnit tunnustaman olis ne tehdyt tieten eli tietämät: nuorna eli wanhan: Sanoill/ töil eli ajatuxil; nijncuin me tunnustam tässä yhteises Synnin tunnustoxes. Ja tämä taita tapahtu sekä Seuracunnan yhteydes/ cusa caicki yhdest suusta Synnin tunnustoxen sanowat ia rucoilewat armoia Jumalalda/ (nijncuin Israelin Canssa owat tehnet Mispaas, 1. *Sam.* 7, 6. ia Seuracundan coottuna/ *Ioel.* 2, 15.) Nijn myös Nipille käydes/ cusa me yhteisest Jumalan saarna miehen edes caicki syndim tunnustam/ (nijncuin K. David Jumalan ia Nathanin edes/ 2. *Sam.* 12, 13: ia muutamat Joh. Castaian/ *M.* 3, 5. *L.* 3, 10.) *item*, idze wälil ollesa/ aina jocapaicas/ nijncuin K. David on tunnstanut aina hänens syndisex Jumalan edes/ ia rucoilla hartast syndein anderi andamusta/ *vide Ps.* 32, 4. *Ps.* 51, * &c. Us. 3. Infor. de peccatis confitendis 1. omnibus in genere.

Erinomaiset ne synnit/ iotca erinomaiset ia julkiset tehdyt owat eli erinomaiset waiwawat ihmist/ on tunnustettawat/ nijncuin Jumalan/ nijn myös jotca julkiset owat/ ia Seuracunda pahoitettu on/ pitä erittäin ia julkiset Seuracunnan edes tunnustettaman/ ia rucoildaman anderi joca tehnyt pa- 2. Singularibus.

pa-

pahennoxen ia ettei hänest muut pahennust ottais; näin on tehnyt/ Achan, *Ios.* 7, 20. se Sucurudziainen *1.Cor.* 5 3. *2.Cor.* 2, 7. ia Theodosius Keisari/ ia se Synnin tunnustos cudzutan publica pænitentia.

Sitälikin ne synnit/ jotca ihmist erittäin waiwawat ia nijncuin pistelisit omas tunnos/ taita ihminen Saarnamiehen edes myös tunnusta/ joca cudzntan Confessio auricularis. Joita eikä sen enämbi/ eli Saarnamiehen tule muille ilmoitta/ waan caikest sydämest nijtä catuman/ ia ottaman jällens lohdu-
M. 9, 13. tuxen ia wirwotuxen Jumalan sanasta/ **että JEus CHristus ei ole tullut wanhurscaita cudzuman/ mutta syndisitä parannuxeen.** Waan ne erinomaiset ricoxet joilla lähimäisen mieli on ricottu/ pitä myös erittäin sen edes tunnustettaman/ia sowindo rucoildaman. Nijn on Josephin weljet/ *Gen.* 50, 17: ia K. Saul, *1.Sam.* 24, 17. tehnet. Sijtä myös Christus neuwo/ *M.* 5, 23: ia *L.* 17, 3: ia P. Pawali *Eph.* 4,
Iac. 5, 16: 26. *item*, P. Jacobus sano: **Tunnustacat toinen toisellen teidän ricoxen/ ia rucoilcat toinen toisenne edest/ että te terwet olisitta.** Ja tämä cudzutan Confessio Politica. Ja tule tietä näisä erinomaisis synnis tunnustoxis/ että mitä suun cansa lähimäisillen tehdän/ että se sydämes Jumalalle tapahtu. Ja jos lähimäiset on paatunet syndea andexi andaman/ nijn he taitawat pitä cuitengin hywän tunnon Jumalan edes/ että Jumala on ue andexi andanut/ cosca täydelinen catumus on tapahtunut.

Us. 4. Infor. de causis in pulsivis adverã confessionem.

IV. Opime/ Mikä meitä mahta kehoitta Synnin tunnustoxen ia täydelisen parannoxen/ nimittäin 1. Jumalan oma käsky/ *Ier.* 3, 13. *Num.* 5, 6: *Es.* 1, 16. *M.* 4, 17. 2. Ennein nimi-
1. tettyin (ia muitten) catuwaisten synnisten esimerkit. 3. Syn-
2. niu paljous/ joita me jocapäiwä teemme: nijn myös jocapäi-
3. wä ia joca aica pitä tnnnustamau ia catumuxen tekemän/ erinomaisest etten me ole wissit meidän cuolema hetkestäm/ eikä

sitten

sitten enä ole yhtäkän catumuxen paicka. 4. Ne moninaiset syndein rangaistoxet ia widzauxet/ jotca me näemme meidän päällem seisowan/ joista idze Jumala puhu/ *Lev.26. Deut.28, Amos. 4.* &c. Ja jonga sydän ei näitä wärjähdä/ eikä anna idzeens catumuxen/ ne tulewat Helwettin ia ijancaickiseen waiwaan Perkelein cansa alati oleman/ *M.25, 41, 46.* tulises järwes/ joca tulikiwestä pala/ *Ap. 19,20.* cusa on itku ia hammasten kiristys/ *M. 25,30.* sekä sammumatoin tuli/ *Es. 66, 24.* 5. Se lohdulinen lupaus/ että jocainen cuin syndins tunnusta ia hyljä/ pitä laupiuden löytämän Jumalan edes/ *Prov. 28, 13.* saaman syndein andexi saamisen/ *1. Ioh. 1, 9.* sielullens lewon/ *Matth. 11, 29.* ia tuleman Paradisin Christuxen cansa/ *L. 23,34.*

4.

5.

v. Opime/ cuinga ia millä tawal meidän pitä syndime tunnustaman ia catuman/ nimittäin, caikesta sydämestäm. Sillä Jumala on caickein ajatusten todistaia/ ia tunde totisest caicki sydämet/ ia cuule caicki sanat/ *Sap. 1, 6. adde, 1. Reg. 8, 39. 2. Par. 6, 30. Joh. 2, 25. Iob. 42,3: Syr. 16,15: Ebr. 4,12.* Rangaise myös caickein ulcocullaisuden/ ia joilla on petolinen sydän/ *Syr. 1,35: seq.* Sentähden K. David sano: Autuas on se ihminen/ jollen HERra ei soima wäärytta/ ia ionga hengesä ei wilpiä ole/ *Ps. 32.*

Us. 5. Infor. de modo confitendi.

Toinen Osa.

II. Pars.

Täsä toises Osas edespannan;

1. HERran Jumalan meidän rackan taiwalisen Isäm lohdulinen ia wahwa lupaus/ cuin hän ulgos luwannut on armolinen ia laupias olla caickein waiwaisten syndisten cansa. Waan ettei täsä meille selkiäst edespanna Isän Jumalan lupauxet/ hänen armostans caickia wastan/ sentähden pitä meidän edzimän P. Kirjotuxest ne paicat. Ja erinomainen on se/ cuin idze Jumala sano: Nijn totta cuin minä elän/ sano HERra/ HERra: ei

Ubi prop. 1. Promissio Dei Patris.

Ez. 33, 11. & 18, 23:

ra: ei minulle kelpa Jumalattoman cuolema (eikä ole minulle sijtä ilo) mutta paljo enämin/ että jumalatoin paranda idzens hänen jumalattomasta menostans/ ia saa elä. *Adde, Esa. 1, 18. & 44, 22. Joh. 3, 16. Matth. 11, 28. Joh. item, Ex. 34, 6. Psal. 86, 5. & 103, 8. Jer. 31, 20. Joel. 2, 13.*

2. perquè promissio facta? sc. per J. Chr.

II. Kerran tule tietä/ kenengä cautta lupaus on meille annettu/ sillä idzestäm olem Jumalan wihan Lapset/ engä taida Jsän työn tulla/ nimitetäin hänen rackan Poicans JESVxen CHRistuxen cautta/ nimeuin P. Pawali sano: Jumalan Poica JESVs CHRistus/ joca keidän seasan meildä saarnattu on: hänes caicki Jumalan lupauxet owat Nijn ia Amen. Ja hänen cauttans me taidam tulla Jsän tygö/ *Ioh. 14, 7.* ia saada syndein andexi saamisen/ *Act. 10, 43.*

2. Cor. 1, 19.

3. Quibus promissio data?

III. Kerran kysytän; jos Jumala on luwannut hänen poicans cautta caikille armolinen olla/ mixei sijs caikille tapahdu syndein andexi saaminen; westaus: Syndisek owat cahtalaiset: toiset owat Catumattomat ia uscottomat/ jotca eikä malta synnist luopu/ eikä pane wahwa usco Jumalan armoon Christuxen cautta/ ia sentähden he duomitan/ *Ioh. 3, 18.* Toiset owat catuwaiset/ jotca heitäns parata tahtowat/ se on/ jotca caikest sydämestäns catuwat ia tunnustawat heidän syndins/ että he owat Jumalan ia lähimäisens mielen rickonet monella muoto/ ia senwuoxi cauhistuwat nijden endisten tecoins ylidzen/ eikä tahdo ikänäns enämbi sencaltaist tehdä: sijnä myös siuwus wahwan usson cansa pakenewat Jumalan käsittämättömän laupiuden tygö (sen ainoan Wälimiehen JESVxen CHRistuxen cautta) nijden cansa sijs tahto Jumala armolinen ia laupias olla/ ehkä cuinga he owat händä wastä rickonet/ ia ei ikänäns enä heidän syndiäns soimata. Se on/ Ei lue sitä heidän tygöns rangaistuxexi/ ei senmengän cadotuxexi

Peccatorib. pœnitentib.

tuxexi/ waan ne caicki andexi anda/ ia hänen Poicans JESVxen CHRistuxen werel pois pyhki ia puhdista/ 1. Joh. 1/7. Waan nijlle catumattomille (nijncuin sille pahalle palweljalle/ Matth. 18/32.) syndi soimatan/ se on/ luctan rangaistuxexi ia ijancaickisexi cadotuxexi.

IV. Kerran edespannan/ cuinga idzecukin/ mitä täsä yhteisest on edespandu/ pitä idze tyköns omistaman ia sowittaman/ sanoden: Siehen minä myös waiwainen syndinen idzeni luotan/ &c. q.d. O racas taiwalinen Jsä/ joca sinun poicas cautta/ olet luwannut/ caikille waiwaisille syndisille armolinen olla/ siehen minäkin idzeni luotan/ ia turwan: rucoilen myös nöyräst ia sydämeni pohiast/ ettäs sen sinun lupauxes jälken/ ainoan poicas JESVxen CHristuxen tähden olisit minullekin syndisille armolinen ia anna caicki minun syndini ia pahateconi (tiedyt ia tietämättömät) andexi/ ettes minua nijden tähden enä rangaise/ waan aiwotut rangaistoxet armolisest liewitä ia pois ota nijn ajaliset cuin ijancaickisetkin; nijn minä sinua sen edest sitten aina kijtän ia cunnioidzen. 4. Translatio theseos ad hypothesin.

Tästä me 1. opime cuinga se ihminen/ ioca (ilmain ajalisij rangaistuxia) on helwetin ia ijäisen cadotuxen ansannut syndein snurudella/ taita uscons wahwista/ että hänel hywä tundo olisi ia wahwa luottamus syndein andexi saamisest ia ijancaickisest elämäst? Nimittäin: Us. Infor. 1. quomodo homo peccator fidem corroboret ut sanam habeat conscientiam.

1. Jsän Jumalan suurel ia käsittämättömäl laupiudel; ettähän on laupias/ armias/ kärsiwäinen ia suuresta hywydestä/ catu pian rangaistustas: ja wielä nytkin armahta/ ia rangaistuxens jälken armon osotta: hänen tykönäns on palio andexi andamusta. Ja/ cusa syndi on wäkewä/ siellä on cuitengin armo palio wäkewämmäxi tullut. Nimittäin/ että caiken mailman synnit (ehkä cuinga suuret ne idzestäns on) cosca ne asetetan Jumalan laupiutta wastan/ nijn ne cohta peitetyxi/ cuin walkian kipinä suures meres äkist sammutetuxi tule. 1. Ioel. 2,13. Esa. 55,7. Rom. 5,20

2. JESVxen CHRistuxen ansiolla/ ioca on sowindo meidän syndeim edest: ei ainoastans meidän/ waan caiken mailman edest. Hän on Jumalan Caridza/ ioca pois otta caiken maailman synnit: ia puhdista meitä caikesta meidän synnistäm. 2. 1. Ioh. 2,2. Ioh. 1,29. 1. Ioh. 1,7.

Adde, Rom. 5, 18, 19. Stjtä Bernhardus sanoo: Jos caiken mailman Sielut ia Synnit olisit yhdes wichtiskolis / ia yri ainoa CHRIsturen weripisara toises: nijn cuitengin se yrikin CHRIsturen weripisara palio enämän paina/ cuin caicki mailman Sielut ia synnit.

3. 3. Pyhän Hengen lohdulisil lupauxil/ caick ein autudest
1. *Ti* 2, 4. ia tjancaickisest elämäst/ nijncuin hän tietä anda P. kirjotures/
että Jumala tahto caickia ihmisiä autuaxi/ ia että
2. *Pet.* 3, 9. he totuden tundon tulisit. Item: Jumala ei tahdo että jongun pitäis huckuman/ waan että jocainen idzens parannuxen käännäis.

4. 4. Nijden Esimerkil/ iotca caikest sydämestäns owat catunet syndiäns/ ia käändänet idzens Jumalan tygö/ ia owat saanet syndein anderi saamisen/ ehkä cuinga raskast he owat syndin horjahtanet/ nijncuin: Meidän Esi wanhembam Paradisis/ Loth, David, Manasses, Publicanit, Maria Magdalena/ Nyöstwäri/ Petar// Pawali/ &c. *1. Tim. 1, 15.*

5. 5. Wahwal ia ahkeral rucouxel/ sanoden: Jumala
Ps. 51, 3: ole minulle armolinen sinun hywydes tähden/ ia
25, 7. pyhi pois minun syndini sinun suuren laupiudes
Ps. 25, 7. tähden/ &c. *Dan.* 9, 19. Item: O HERra älä
& 19, 15. muista minun nuorudeni syndejä/ ia ylidze kärmistäni/ mutta muista minua sinun laupiudes jälken/ sinun hywydes tähden HERra. Item: Erityxet cuca ymmärdä: anna minulle anderi HERra salaiset ricoxet. Item: Ah HERra cuule/ Ah HERra ole armolinen/ Ah HERra ota waari/
Orat. &c. Item: Ah HERra anna minulle anderi/
Manas. O HERra anderi anna minullen/ &c. Item:

O Her-

O HERra/ muista minua coscas Waldacundas tulet. L.23,42.

Joca nyt taincaldaisel nöyrydel ia wahwal uscol Jumalahan idzens luotta/ se ihminen on totisest Jumalal otolinen ia kelwolinen/ Dan. 9, 23. ia JESVxen CHristuxen paras ystäwä/ ia oma Weli/ Joh. 20, 17. ia cansa perilinen Rom. 8, 17. elämän armoon.

11. Opime/ mitä syndisen ihmisen sitten pitä tekemän/ cuin syndins on andexi saanut ia rangaistuxet owat liewitetyt eli peräti pois otetut/ nimittäin kijttämän ia ylistämän Jumalan pyhä nime. *Vide Psal. 107. per tot.* Waan/ sen pahembi/ toisin nyt tapahtu/ cosca jocun on murhen alla/ puuttumises/ fangeudes/ taudisa/ meren hädäs/ etc. ia jos hän pelastetuxi tulis/ nijn ajattelis aina kijtä HERra sen jälken/ mutta/ cosca Jumala on händä cuullut/ nijn unhotta Jumalan/ nijncuin Pharaon juomanlaskia Josephin/ *Gen. 40, 14, 21.* Waan nijngös sinun HERras Jumalatas kijtät sinä tyhmä ia hullucansa? *Deut. 32, 5: 6.* Kijtä sijs HERra minun sielun/ &c. *Psal. 103. 1, 2, seq.* 2. Ut remissis peccatis DEUm celebret.

Colmas Osa. III. Pars

Tusa tämä Synnin tunnustos päätetän/ yhden nöyrän rucouxen cansa/ rucoillen Ubi proponitur, oratio, 1. pro rem. peccatorum.

1. Syndein andexi andamisen edest/ että Jumala suurest käsittämättömydest laupiudestans meille aina caicki meidän syndim andexi andais. Nijncuin jo toisessakin osas se rucous edespandin/ ia täsä kerroitan/ ei senwuoxi/ että ihmisen epäillä tule/ ettei wissist silloin cohta Jumala syndi andexi anna/ cosca ikänäs ihminen sydämestäns rucoile ia huoca hänen tyköns/ waan että ihminen aina teke syndi/ eikä tiedä idzekän cuinga usein hän erhehty/ Ps. 19. 15. sentähden pitä aina kertoman/ ia sanoman; O Isä meidän joca olet taiwasa: Anna meille meidän syndim andexi/ &c.

2. Vden jumalisen elämä kerran edest/ että HERra Jumala andais hänen pyhiä armoians idzecullakin catuwaisel syndisel edespäin parata hänen syndistä elämätäns. Sillä 2. Pro nova obedientia.

cosca ihminen on Jumal alda syndins anderi saanut: nijn se oh tarpelinen/ että hän sitten edespäin pitä idzens pois synnist. Waan sitä ei taida yrikän ihminen tehdä idzestäns/ mutta jumalinen elämä seiso idze Jumalan armos: ja jollei Jumala ihmist ylöspidä/ waan laske oman ehdons waldan/ nijn ei ikänäns nijn pyhä ole/ ettei hän cohta lange/ ia toisinans caickein hirmuisingan syndijn/ nijncuin Esimerki on K. Davidis/ 1. Sam. 13, 14. & 2. Sam. 11, 4. seq. ia Petarist/ Matth. 26, 70. seq. Sen wuoxi on tarpelinen rucoilla Jumalata/ että andais armojans idzeculleckin parata elämätäns.

3. Pro vita æterna.

3. Jtancaickisen elämän saamisest. Waicka Jumala algusta ihmisen on luonut/ itancaickista elämät warten/ ia olis tosin ihminen yxi toisen jälken eläwäld otettu Taiwaisen/ jos ei syndin olis langennet/ sillä synnin tähden on cuolema tullut: cuitengin että CHRistus JESVs on cuoleman kärsinyt meidän syndeim tähden/ sijnä sijas/ cusa meidän itancaickisest cuolemas oleman piti/ senwuoxi me rucoilem että HERra Jumala sulasta armostans andais ihmisen jällens saada hänen cansans itancaickisen elämän/ iota wasten ihmisen ensist luonutkin on/ jonga wuoxi myös hänen Poicas pijnan kärsinyt on.

Sixi päätöxexi olcon tiettäwä: cosca Saarna mies tämän Synnin Tunnustoxen luke Canssan edes ia sano tämän päätöxen: nijn hän taita tämän päälle myös/ ia näiden sanain cansa/ sano heidän tyköns synnin päästön/ sanoden Se Caickiwaldias itancaickinen Jumala hänen suurest/ &c. Ja minä myös sen saman woiman peräst/ cuin CHristus caikille Saarna-miehille on andanut/ catuwaisille Syndisille Synnit anderi anda/ sanon teidän caickein tygön tämän synnin tunnustoxen jälken: Syndein anderi saamisen/ Wanhurauden/ ia itancaickisen elämän/ Nimen Isän/ ia Pojan/ ia P. Hengen/ Amen. Mutta cosca ihminen idzewällilläns caikesta sydämestäns ia wahwas uscos/ on tämän lukenut/ nijn olcon wissi/ että se ylimäinen Pappi JESVS CHRISTVS silloin on caicki hänen syndins anderi andanut: ja jos hän sitt elä eli cuole/ nijn hän on aina HERran oma/ Rom. 14, 8.

Vs. Infor. 1. de sectan.

Tästä 1. opime/ cosca ihminen on tullut synnistä wapaxi/

Rom. 6,

Rom. 6, 22. että hän sitten aina pitä Jumalist ia Christillist elämät edesäns/ caickena eliaicanans/ *Luc. 1, 75.* eikä pala jällens syndijns/ cuin coira oxennuxens tygö/ taicka pesty sica ropackon/ *2. Pet. 2, 22.* ettei pahembi cohtais/ *Ioh. 5, 14.* ia wijmeiset tulis pahemmaxi ensimäisi/ *Luc. 11, 26. 2. Pet. 2, 20:* Sentähden Jumala sano/ *Ezech. 18. v. 21. ad fin.* ia idze HERra CHRistus/ *Matth. 10: 22.* Joca loppun asti wahwana pysy/ hän tule autuaxi. Waan etten me ilman Jumalan awuta woi mitän tehdä/ *Ioh. 15, 5.* ja jos me olemma johongun soweliat/ nijn se on caicki Jumalalda *2. Cor. 3, 5.* Senwuoxi tule meidän aina sano: Converte me Domine & convertar, i.e. Palauta minua HERra/ nijn minä palajan: sillä sinä HERra olet minun Jumalan. Item: Jumala luo minun puhdas sydän/ ia anna minulle usi wahwa hengi/ &c. Item: Tutki minua Jumala ia coettele minun sydämen/ kiusa minua ia ymmärrä cuinga minä ajattelen. Ja cadzos/ jos minä pahalla tiellä lienen/ nijn saata minua ijancaickiselle tielle. *Adde Syr. 23, 1. ad 7.*

da vitæ novitate.

Icr. 31, 18.

Ps. 51, 12.

Ps. 139, 23.

11. Opime/ cunga ne catuwaiset syndiset ia uscowaiset joutuwat tämän elämän jälken/ nimittäin ijancaickiseen elämän ia autuuden Jumalan cansa alati oleman. Nijncuin Chr. sano: Isä minä tahdon/ että cusa minä olen/ siellä nekin olisit/ cuins minulle andanut olet/ että he minun cunniani näkisit/ jongas minullen annoit. Sijtä myös P. Pawali sano: Me temmatan ylös pilwihin/ HERra wastan tuulihin/ ja nijn me aina HERrran cansa olema/ *1. Theß. 4, 17.* nimittäin sanomattomas ilos ia riemus/ *1. Cor. 2, 9. Esa. 64.* ijancaickises elämäs/ *Mat. 25. v. ult.* Amen.

2. De statu pænitentium peccatorum post hanc vitã.

Ioh. 12, 26 & 17, 24.

Yhtei-

Yhteinen Kircko-Siunaus.

Num. 6. HERra hywästisiunatcon meitä / ia warjelcon meitä. HERra walistacon Caswons meidän päällem / ia olcon meille armolinen. HERra käändäkön Caswons meidän puolem / ia andacon meille ijancaickisen rauhan / Nimen Isän / ia Pojan / ia Pyhän Hengen / Amen.

Exord. à re ipsa. Tässä Textis meille edespannan Benedictio Ecclesiastica se yhteinen Kircon siunaus / jonga Jumala *A. Mundi* 1516. Mösexen (Amranin pojan) tygö puhunut / ia käskenyt että Aaron (hänen weljens) ia hänen poicans piti Israelin Lapset sanoman cosca he heitä siunaisit / nämät yhteiset siunauxen sanat;

HERra hywästisiunatcon sinua. *Num. 6.* Joilla hywästisiunauxen sanoil Jumala tahdoi tietä anda / että hän idze tahdoi heidän Herras olla / ia saaman siunauxen cautta caicken sen hywyden heisä waicutta / cuin ne sanat sisällens pitäwät / ia mitä Aaron heidän tygöns puhui / ollen wissit sen päälle / cuin hän idze sen olis sanonut. Waan cosca CHristuxen tulemisen cautta / on se waihe aita cuin oli Israelin Lasten ia Pacanoiden wälill ollut / pois otettu / ia cahdesta yrilannmas huone ia Christillinen Seuracunda cootu / nijn on tämä hywästisiunauxen muoto Christelisest wapaudest / coco Christilisen Seuracunnan yhteiseri hywästisiunauxeri säätty ia asetettu / ia nijn me sanomme yhteisest *in Plurali*, Meitä / &c. Ja cudzutan yhteiseri Kircon siunauxeri että caikild Christilisild Seuracunnan Jäsenild taitan tämä pidettä / sekä yhteisest pyhän ihmisten yhte-

Eph. 2, 14. *Ioh. 10.*

BIBLIOTHECA UNIV. HELS.

yhteyxes/nijn myös erittäin idzeculdakin suuren hedelmän cansa cusa ikänäns se tapahtuis/ tieten että idze Jumala caiken sen hywyden cuin nämät sanat sisellens pitäwät sinä ulgosjaca/ waicutta ia matcan saatta/ cusa nämät wahwal uscol luetan/ cuullan/ wastan otetan ia tygö omistetan/ Jumalisel myös elämäl tykönä pidetän.

Ja/ tosin/ jos jocu opetus P. Ramatus on tarpelinen ia lohdulinen/ nijn tämä on erinomaisest/ sillä tämä sulke coco Ewangeliumin opin Summan/ ia Vscon Tunnusturxen/ sillä tässä edespannan/ Jumaluden olemus colmes personas/ ia mikä cungin Personan on wirca/ työ ia teco/ josa tunnos tjancaickinen elämä seiso/ Joh. 17/3. Ja mikä taita olla lohdulisembi/ cuin se on/ cuin ihminen cuule/ että idze HERra Jumala händä siuna ia warjele: ja että Jumalan Poica JESVs CHRistus walista Caswons hänen päällens ia on hänel armolinen: ja se Lohduttaja P. Hengi käändä caswons laupiasti hänen puolens ia anda tjäisen rauhan. Sentähden olis kyllä mahdolinen tämä Täxti saarnatta/ aina wähinnäkin yxi kerta wuodes pyhäin ihmisten yhteydes. Nijncuin tämä taitan myös sangen hywästi caickinaisis Christillisis cocouxis/ collatzis ia wieraspidois selitettä ia edespanda/ opetuxet tila myöden myös sowitetta. Ja sencaltaisten corkein/ tarpelisten ia lohdulisten Opetusten wuoxi/ cuin tämä pitä olen hänen cahdes Saarnas aiconut edestuoda. Se edellinen on/ HERrast ia palweljast: se toinen on/ HERran hywydest/ palweljatans wastan. Edellinen sijs Saarna taitan cahten Osan jaetta.

I. De Domino. | I. on HERrast eli Jsännäst. Pr. I. Conc. bipart.
II. De Seruo. | II. on/ tämän HERran palweljast.

Edellisen Saarnan Ensim: Osa.

I. Pars. Ubi not. polysimia vocabuli Domini. Tribuiturq; cum Hominibus:

Tässä tule meidän tietä 1. cuca HERra se on joca tässä colmaist mainitan/ sillä monda on Herra sano P. Pawali/ *1. Cor. 8,5.* Ja erinomaisest ihmiset P. Ramatus cudzutan herroixi/ Nijncuin ne/ joilla woima ia walda on muiden ylidzen/ cudzutan her-

1. Ratione dominii. herroixi waldans puolest/ nijn cuin/ Essiwallan personat/ joilla walda on ylidze heidän alamaistens/ *1.Sam. 8:11.* Ja cudzutan armoilisixi herroixi/ *Luc.22:25.* Item Awiomiehet/ Waimons ia Lastens/ *Gen.3:16.& 18. 12. 1.Pet 3.* 1.*Eph.6*:1. Ja perhen wanhimmat eli Taloin isännät heidän perhens ia taloins/ suhten/ *Col.3:v.ult 1.Tim.6:1.Ps.123:2.* Muutamat taas cunnialisen wiran puolest cudzutan herroixi/ nijncuin Propheta Eliza, *2.Reg.4:16.* Ja Philippus, *Ioh. 12:* 21. Owat cudzutut Herraxi. Aaron myös hänen weljens Moseren cudzui Herraxi/ *Exod.32:22.* Ehkä se händä nuorembi oli/ *Exod.6:20.* Muutamat myös cuniä wuoxi cudzutä Herroixi/ nincuin waraliset/ *Luc. 16:3. Gal.4.1:* toimeliset cansan seas ia tjäliset/ nijncuin Hethin lapset ia Ephron, cudzuit Abrahamin Herraxi/ *Gen.23.*

2. Ratione officii.

3. Honoris causa,

Tum ipso DEO. Waan täsä Täxtis HERran cansa ymmärtetän/ idze Caickiwaldias Jumala/ jolla ainoastans HERran nimi eli Jehovah tygö luetan/ nijncuin K. David sano: **Nijn he saawat tuta/ että sinun nimes on ainoastans HERra/ ia ylimäinen caikesa maailmasa.** Jumala sijs Taiwas on yxinäns HERra/ *Coll.3 ult.* ja caickein herrain HERra/ ia Kuningasten Kuningas *1.Tim.6,15.* joca myös herraudet on asettanut maasa/ *Syr.17,14.* ia tahto ne omalla nimellän (HERra) caunista ia cunnias pidettä.

Ps.83,19.

Ja ehkä yhdes Jumaluden Olemises ia Herraudes on colme Personat: Isä/ Poica/ ia P. Hengi/ *Matt.28. 1.Ioh 3.* jonga tähden myös kirjotuxes Jehovah HERran Jumalan olemisen nimi colme kerta yhdes lugus kerroitan/ nijncuin/ *Num 6,24: Iob.1,22. Ps.67,7. Es.33:22. Zach.1,3.* Nijn cuitengin/ toisinans se ymmärtetän yxikertaisest Olemisen puolest/ cuin yhdel sanal (HERra) tietä ainetan caicki Jumaluden Personat/ nijncuin Moses sano: cuule Israel, **HERra meidän Jumalan/ on ainoa HERra.** Toisinans

Absolutè.

Deut. 6.

Perso

Personain puolest/ cuin erittäin cungin P. Colminaisuden personan tygö (HERran nimi) luetan/ *Gen. 19, 24. Ps. 110, 1. Hos. 1, 7:* Hypostatice.

Nijncuin Jsä Jumala/ *Matth. 11, 25. Prov. 8. 22. Luc. 1, 32. & 4, 18.* cudzutan herraxi. Nijn myös Poica/ *Luc. 6, 5. M. 8, 6. Act. 2, 36. Rom. 1, 7. 1. Cor. 1, 3.* Ja P. Hengi/ *1. Cor. 12, 4. 2. Thess. 2, 17.* Ja ehkä täsä Täxtis taitaisin se sana HERra ymmärtettä Olemisen puolest caikist personaist/ sillä ne tegot ia hywät työt cuin täsä luetellan/ owat Jumalan Vlconaiset työt ihmisil julistetut/ ia senwuoxi/ ei tee jotakin eroitusta personain waihel/ mutta yhteisest caickein työn tulewat/ sen yhteisen Regulan jälken: opera Trinitatis ad extra sunt indivisa: Cuitengin kirjoituxen tawan jälken eroitta Personaita/ ei näy olewan sopimatoin/ että cuin ensist mainitan täsä se sana HERra/ silloin Jsän tygö luetan: toisen kerran/ Pojan; Colmannest P. Hengen. Patri. Filio. S.S.to.

Nijncuin Jsä on alcu/ ja juuri Jumaluden olemisen/ josta Jumaluden luondo/ Majesteti ia herraus on tullut Pojallen/ tjancaickisen olemisen syndymisen cautta: nijn myös P. Hengelle tjancaickisen olemisen vlgoskäymisen cautta/ Jsäst ia Pojast: ja nijn ei ole pois tieldä/ että se cunnian titulus ia HERran nimi (cusa se usiast kerroitan) ensist omistetan ensimäisel personal Jumaludes/ nimittäin Jsäl/ nijncuin yhdel Jsäl ia HERral/ caikisa cuin nimittä taitaan Taiwasa ia Maasa/ *1. Cor. 8, 5.*

Tästä me opime/ mikä ia mingäcaltainen se HERra on/ cuin täsä colmast mainitan/ nimittäin/ se on Jehovah essentiator, se on yxi aina olewainen ia toinen Jumala/ *Ioh. 8, 58. Ebr. 13, 8.* ja yxi hengelinen olemus/ *Ioh. 4, 24.* Jsä/ Poica/ ia P. Hengi/ qui dat esse promissis & creaturis, ioca anda lupauxellas wahwuden/ ia caikil luondocappaleil olemisen. Ja nijncuin P. Pawali sano: hän anda jocaidzelle elämän ia Hen- Usf. Infor. Quis & qualis hic Dominus.

gen. Ja on tehnyt caicki ihmisten sikiät yhdest werest caiken maan pijrin päälle asuman/ ia määräis aiwotut ajat/ ia asetti rajat cuinga pitkäld ia awaralda heidän asuman piti/ *Act.17,25:* joca myös caicki cappalet ia caicki luodut ensimäisen asetuxens
Gen. 1. ia siunauxens woimal ylöspitä. Ja nijncuin hän sanoi caickein luotuin tygö; hedelmöitkät ia lisändykät/ ia erinomattain siunaisi Adamit ia Evat/ia asetti heitä Awio-säätyn: Nijn sen cautta wielä nyt/ Awiokäskyn ia muut säädyt ia caicki luodut woimasans pitä/ hallidze/ siuna ia lisännyttä. Ja että me oppisim tietämän hänen olewan: Nijncuin aina olewaisen Jumalan (yhden olemises ia colminaisen Personais/ nijn myös juuren ia alun caickeen hywyteen ia joca meitä siuna/ warjele/ armoins otta/ rauhan saatta: hänen myös ainoald caickinaist siunaust ia caicki tarpeita (hengelisi ia ruumilisi) oppisim rucoileman; Sentähden tässä lugus ensimäisinä sanana/ HERran nimi edes pannan ia mainitan.

II. Pars. Toinen Osa.

De servo, qui est: Cusa edespannan taiwalisen HERran Caickiwaldian Jumalan Palweljat/ nimittäin/ tällä sanal meitä/ &c. coconans cuusi kerta. On sijs tietäminen/ että palweljan cansa ymmärtetän tässä Textis.

1. Non quælibet creatura. 1. Ei yhteisest caicki luodut/ iotca tämä HERra tehnyt on/ *Es. 44,24. & 48,13. Iob. 12,9.* ja senwuoxi hänel/ nijncuin oikial Herrallens ia Luojallens owat welcoliset cuuliaisuden/ palwelluxen ia nöyryden osottaman/ *Ps. 19,2. Syr. 16,25. & 40, 37. Matth. 8,27.*

2. Non Angelus Bon. vel M. 2. Ei myös erittäin Engelit/ (olis ne hywät eli pahat) jotca muulloisin cudzutan Jumalan palweljaxi/ ia owat waimit tekemän HERran Jumalan käskyä/ *Eb. 1,14. Matth. 5,25.*

Sed 3. Genus humanum præsertim Ecclesia vera. Mutta 3. HERran Jumalan palweljain cansa/ (joita hän siuna) ymmärtetän tässä/ coco ihmisen Sucucunda/ erinosest/ sen oikian Christillisen Seuracunnan jäsenät/ se on/ caicki Christilliset/ uscowaiset ia Jumalata pelkäwäiset ihmiset/ olis ne miehet eli waimot/ pienet eli suuret/ nijncuin

David

David sano: HERra siuna ne cuin händä pelkä- Ps. 115,13.
wät/ sekä pienet että suuret/ se on/ rackaudest händä pel-
käwät ia nijn hywänä mielestäns pitäwät/ ettei joscus hänen
mieldäns aicois pahoitta. Jotca myös hywäl mielel tundewat ia
tunnustawat idzens welcoliset olewan taiwalisel HERral cai-
ken cuuliaisuden/ palwelluxen ia nöyryden osottaman; sekä
Luomisen puolest/ *Ps.100,2: & 95,2.* Nijn myös Lunastuxen/
Eph.1,4. & 2,20. Tit.2,14. Luc.1,74: Rom.6,22. Pyhittämi-
sen cautta/ *Rom.8,14. 1.Cor.6,11. Gal.5,16.* ia caickein hywäin
tecoins edest/ *Ps.116,12: seq.*

Tästä on meille 1. suuri lohdutus/ että me olem Jumalan Us. 1. Cons.
palweljat/ nijncuin idze Jumala sano: Serv⁹ meus es, servavi scientes
te, i.e. Sinä olet minun palweljan/ minä olen si- nos esse
nun walmistanut/ ettäs minun palweljan olisit. servos Dei.
Sijtä myös K. David sano: O HERra/ minä olen si- *Es.44,21.*
nun palweljas sinun pijcas poica. *Adde Ps.123.v,2,3,4.* *Ps.116,16.*
Jos nyt Mailmaliset palweljat sijtä iloidzewat että he owat suurten
Herrain arwos ia palwelluxes: paljo enämin tule meidän iloita/
jotca olem suures arwos Jumalan edes/ ia olem taiwalisen HER-
ran palweljat. Ja/ jos mailmaliset Herrat rackana pitäwät/ heidän
uscoliset palweljans/ auttawat/ holhowat ia suojelewat heitä/ costa-
wat myös heidän pilckaitans ia wäärintekiöitäns/ 1.Reg.10. Matth.22.
wielä paljo rackambana Jumala hänen palweljans ia ne uscolliset
Christityt pitä/ warjele ia suojele heitä että/ joca heihin rupe/ hän
rupe hänen silmä teräns/ Zach.2,8. pian myös autta heitä ia costa hei-
dän puolestans/ Luc.18,7.

11. Kerran/ olcon sanotut meille cartamisexi/ etten me Us. 2. Deh.
millän tawal eli juonel eroita idzem/ eli salli meitäm Jumalasta Ne quoquo
eroitta/ nijncuin P. Pawali sano: Cuca tahto meitä modo no-
Jumalan rackaudesta eroitta? waiwaco/ eli ahdi- smet â D.
stus/ &c. *Rom.8,35. seq.* Jos sijs Jumala meitä joscus Deo sepa-
curitta/ taudil/ wainol/ murhel/ sodal/ cowal ajal eli muulla remus.

 ahdi-

ahdistuxel/ ei meidän pidä senwuoxi napiseman meidän HERram Jumalatam wastan/ ei semmengän hänest ercaneman/ waan sanoman ynnä Jobin cansa: HERra/ jos sinä minun tappaisit/ en minä sittengän sinusta luopuisi. Jos myös Jumala ajalisen cuoleman cautta cudzuis tyköns meidän rackaimmat omaisemme/ ei pidä HERrasta senwuoxi luopuman/ ia hänen awustans edespäin epäilemän/ waan sanoman: HERra andoi/ HERra otti/ HERran Nimi olcon kijtetty. Ja nijncuin David sanoi: Cadzo/ täsä minä olen/ hän tehkän minulle mitä hän tahto/ 2. Sam. 15, 25. Ja nijncuin P. Pawalin cumpanit owat sanonet hänen wijmeisel terwetyxellens/ hänest eratesans: Tapahtucon HERran tahto/ Act. 20. & 20. Ja ennein caickia pitä cartettaman/ etten me synnin ia pahuden cansa eroita idzem HERrast meidän Jumalastam/ Es. 59, 2. sillä se palwelia/ joca tiesi Herrans tahdon/ ia ei tehnyt sen jälken/ täyty paljo hawoia kärsiä/ Luc. 12. 47. ja se kelwotoin palwelia heitetän ulconaisen pimeyten/ siellä pitä oleman itku/ ia hammasten kiristys/ Matth. 25, 30.

Us. 3. Adh. ut Lex Dei sit vitæ nostræ Regula.

III. Kerran sijs/ olcon neuwoxi sanotut/ että aina ijan Jumalan Laki/ ia hänen pyhä sanans/ olismeidän ojennus nuoram caikis asiioisam. Ja/ velle DEI, sit velle nostrum, & nolle DEI sit nolle nostrum, i.e. mitä Jumala tahto/ se olcon myös meidän tahtom/ ja mitä Jumala ei tahdo/ älkän me myös tahtoco. Nijn usein cuin me sijs cuulem mainittawan tämän HERran eli hänest puhuttawan/ nijn tule cohta waari otta/ ajatellen: cadzo HERra puhu! cadzo/ se HERra/ joca minun on luonut/ Helwetist lunastanut ia synnist pyhittänyt/ se puhu! cadzo sijs minä olen hänen palweljans! ota sijs waari/ mitä mahta olla cuin hän puhu/ sillä hänen puhestans pitä minun ennein caickia waarin ottaman: Ah / jos minä cuulisin mitä HERra Jumala puhu/ etten me hulluteen joutuis. Waan

Ps. 85: 9.

että

että me olemma caicki kelwottomat palweljat idzestäm/ Luc. 17,10. joten waeldawat mielens tyhmydes/ ia wilpistywät omisa ajatuxis/ joiden sydän ia ymmärrys pimitetty on/ Rom. 1,21. Eph. 4,17: Tule meidän sijs aina rucoilla tätä taiwalist HERra (erinomaisest näiden Neljän cappalen ed est) sanoden: O HERra anna (minulle sinun palweljalles hywä ymmärrys/ hywä ajatus/ wahwa usco/ autualinen loppu. Näin on K. David rucoillut sanoden: Sinun palweljas minä olen/ anna minulle ymmärryst/ että minä tundisin sinun todistuxes. Adde Ps. 139, 23,24. Nijn myös Moses: Opeta meitä ajatteleman/ että meidän cuoleman pitä/ että me ymmärtäwäisexi tulisim. Nijn myös Apostolit sanoit HERralle: lisä meille usco. Ja yhden riwatun pojan Isä itkein huusi ia sanoi: HERra minä uscon/ auta minun epäusconi. Item, wanha mies Simeon: Laske nyt HERra palweljas rauhan menemän sanas jälken. Nimittäin siehen taiwalisen sataman/ tjancaickiseen elämän/ AMEN.

Ps. 119. v. 125. Ps. 90,12. Luc. 17,5 Mar 9,24. Lu. 2,29.

Toinen Saarna 1748. 1759. 1771.

Yhteisest Kirco Siunauxest 1749. 1754.

Exord. à transitione.

RAck. Christ. Yst. Sijnä ensimäises (Rucous päiwälses huomen) Saarnas/ yhteises Synnin tunnustoxes edespandin/ kenengä edes meidän tulle idzem tunnusta syndisexi waiwaisexi ihmisexi / nimittäin HERran Jumalan meidän rackan taiwalisen Isäm edes: Toises (Rucous päiwäises huomen) Saarnas/ nimittäin/ ensimäisest Kirco Siunauxen saarnast/

saitta

ſaitta cuulla / mikä ia mingäcaltainen ſe HERra Jumala on/ jollen me ſyndim tunnuſtam/ nimittäin/ Jehovah Eſſentiator, aina olewainen Jumala/ yxi olemiſes/ colminainen Perſonais; Nyt ſixi colmannexi ſeura (wielä Kirco Siunauxeſt) edespanda/ mitä hywä tämä taiwalinen HERra anda ia jaca/ hänen palweljoillens/ eli nijlle ihmiſil/ jotca catuwaiſel ſydämel/ ſyndins tunnuſtawat/ ia wahwal uſcol häneen turwawat/ häneld myös armoia ſyndiſt elämäns parata rucoilewat/ nimittäin/ että idzecukin perſona erittäin tahto ſille hywydens oſotta: Iſä Jumala tahto ſitä ſiunata ia warjella: poica JESUs Chr. waliſta ſille caſwons ia on armolinen; P. Hengi käändä myös caſwons ſen puolen ia anda rauhan. Ja nijn olen aiconut tämän Saarnan Colmes Oſas ſelittä:

Pr. p. 3.

I. DEi Patris:	I. Iſän Jumalä hywydeſt:
II. Filij IEſu Chr.	II. Pojä J. C. hywäſt työſt;
III. S. Sancti beneficia continet.	III. on/ P. Hengen hywäſt tegoſt/ meitä waſtan.

I. Pars.

Enſimäinen Oſa.

Beneficia Dei patris continet; quorum 1. Benedictio. quæ tribuitur in ſcripturis, cum Hominib9.

I.

Joſa cahtalaiſet Iſän Jumalan hywät edespannan:

1. On/ Hywäſtiſiunaus. Joca ſana toiſinans luetan ihmiſten tygö/ cuin he ſiunawat: 1. taicka idzens eli lähimäiſtäns/ ſanoden: HERra ſiunatcon minua; taicka/ HERra ſiunatcon minun Puoliſatam/ Lapſian/ &c. Ja on Benedicere ſibi aut proximo, i.e. Siunata idzens eli lähimäiſtäns/ nijn paljon cuin fauſta quæq; ac ſalutaria precari, &c. rucoilla ia toiwotta Jumalalda onni/ meneſtyſt/ hywä käden käyndö wircans työs ia caickis Chriſtilliſes aicomiſes: Nijn myös hywä ymmärryſt ia ajatuſt ſitä täyttämän/ ia uſcon wahwutta eläes/ ſekä autualiſt ero tääld lähteis/ ia tjäiſt ilo tämän elon jälken.

Tain-

Taincaltaiset siunauxet owat ollet Jacobin/ Gen. 47,7,10. & 48,9,15. & 49,1. seq. Davidin/ 1.Sam. 25,32. & 2.Sam. 2,5. & 13,25. & 19,39. 1.Par. 16,2. ia Ps. 67: cuin hän on siunannut idzens ia caicki Israelin Canssa. Item, Raguelin ia Gabelin/ Tob. 7,15. & 9,9: Elizabethin ia Simeonin/ Luc. 1,42. & 2,34. Ja nijn myös on Jumala käskyn andanut Aaronil ia hänen lapsillens siunaman Israelin cansa. Ja tänäpän wielä caicki Saarnamiehet tahto neuwotut olla/ sillä muoto myös siunaman heidän sanancuulioitans ia sanoa syndein andexi saamisen ia Jumalan armon heille. Sillä Benedictio Ministri verbi, eli Saarna miehen siunaus/ ei ole ainoastans rucous ia toiwotus/ mutta myös on nijncuin yxi Pantti ia todistos Jumalan hywäst suomasta/ ia vis quædam clavis solventis, crinomainen woima/ wäki ia waicutus/ uscolisil nijn tapahtuwan cuin heitä Jumalan puolesta siuna/ nijncuin synnitkin andexi annetut owat taiwasa/ cuin saarna mies heille maanpäällä andexi andamisen sano/ Johannes 20.

2. Kerran/ cuin jotakin cappalet siunawat/ nijncuin cotons cartanons/ juhtans carjans/ &c. Ja on Benedicere rem aliquam, se on/ siunata jotakin cappaletta/ rucoilla Jumalat nijtä woimasans pitämän/ että pysyisit cohdallans/ lisändyisit ia menestyisit käsissä. 2.

3. Kerran siunaus tapahtu ihmisild cuin he siunawat Jumalata. Joca toisinans Antiphrasticoos, i. e. wastahacoisin ymmärtäin/ merkidze häwäistä ia kirota/ nijncuin *1.Reg. 21,10. Iob. 1,5:11. & 2,5,9.* cuitengin oikein käyttäin ia yxikertaisest ymmärtäin/ merkidze Benedicere Deo/ se on/ siunata Jumalata nijn paljon cuin julista Jumalan armo ia hywyttä/ ia händä hänen arwamattomain hywäin tegois edest kijttä/ ylistä/ ia cunnioitta/ nijncuin David sano: Benedic i. e. lauda anima mea Dominum. Hywästisiuna (se on kijtä ia ylistä) HERra minun sieluni/ *Ps.103,1. vide Ps.104,1. Iob.1,21.1. Par. 16,36. Iud. 5,2. Neh.8,6. Matth. 21,9. Luc.1,68.* 3.

Sitälikin siunaus omistetan Jumalal ia on Benedicere Dei, eli Jumalan siunaus taicka Jumalalda siunata/ 1. woimasans pitä/ wahwista ia lisännyttä/ luotui ia tehtyi cappaleitans ia työtäns eli laupiast andons/ *Gen.1,22. & 5:2. Deut.28,4: Mar. 8,6: Ioh. 6,11.* Tum Deo. 1.

2. 2. Pyhittä eli pyhäxi asiaxi jotakin cappalet eroitta ia asetta / niincuin Jumala siunais seidzemännen päiwän wiscos / *Gen.* 2, 2. Mariam eroitti muista waimoist Christuxen Äitixi / *Luc.* 1, 42. niin myös on ymmärtettäwä W. T.tin uhreist / *1.Sam.* 3, 13. ia HERran kalkist / *1.Cor.* 10, 16.

3. 3. Kerran / (niincuin täsä Täxtis) HERran siunaus merkidze hywä tehdä / sillä Jumalan sanoa on tehdä / *Gen.* 1. *Ps.* 148, 5. ja Bene-dicere eli hywin sanoa / on bene-facere, hywin tehdä. Ja niin per TÒ benedicere DEI eli Jumalalda siunata taicka siunaust ihmisil sanoa / on hywin tehdä eli caickinaist hywyt ihmisen Sucucunnal / erinomaisest nille uscolisit Christityil armolisest ia runsast jaca ia anda / cuin on ensist hengeliset hywästisiunauxet / nimittäin / omixi lapsixens corjamus / Ewangeliumin Saarna meidän autuudestam / syndein andexi andamus P. Hengen lahioittamus / Christuxen cansa perindö ijancaickiseen elämän / *Eph.* 1. *v.* 3. *seq.*

Ruumiliset hywydet / cuin täsä Jumala siunauxens cansa meille tahto jaca ia anda / on 1. Rauha ia woitto wiholisist / *Esa.* 61, 4. *ad* 10. että Wanhat sekä Neidzet ia Nuorucaiset yxi toisens cansa sijtä iloidzewat / *Ier.* 31, 13. 2. terweys / *Ex.* 23, 15. *Deut.* 7, 15. 3. Hywä ia tarpeline ilma / joca maan hedelmöittä / *Deut.* 28. 1, 12. *Mal.* 3, 10. *Esa.* 55, 10. *Iac.* 5, 18. 4. Yldäkylläisys caickinaisis tarpeis sen jumalisen tahdon / tarpeen ia anomisen jälken / *Ps.* 145, 17. sekä omis sikiöis / niin myös carjain ia lambain hedelmöis / ia Maan caswos / *Deut.* 7, 12. & 28. 8, 11.

Tästä meille 1. on suri lohdutos / että me tiedämme Jumalan caickia niitä siunawan hengelisel ia runnilisel muoto / cuin händä pelkäwät / pieniä ia suuria / *Psal.* 115. että he owat siunatut käydesäs sisäl ia käydesäns ulos / siunatut cotonans / siunatut caupungis / siunatut pellolla / siunatut caikis paicois / myötä ia wastoin käymises. Siunatut heidän ruumins hedelmä / heidän carjans hedelmä / etc. ia caicki heidän aikoinisens owat siunatut

Iff. r. Conf. scientes nos benedici á DEO.

natut HERrald. *Deut.* 28, 2. *seq.* ja he owat idze siunaus/ *Gen.* 12, 2. ja siunausta perimän cudzutut/ *1. Pet.* 3, 9. että myös wijmein se hywästisiunattu waimö Siemē J. C. on heille sanoa: Ah te minun Jsäni siunatut/ tulcat ia omistacat se Waldacunda/ joca teille on walmistettu Maailman alguſta/ *Matth.* 25.

11. Olcon sanotut cartamiseri/ etten me millän tawal HERran siunaust salli meildäm estetyxi tulla; joca tapahtu. 1. Caickinaisen synnin pahuden cansa/ erinomaisest tottelmattomudel ia cowacorwaisudel/ cuin en me lucu pidä HERran änest/ ia nijn HERran siunaus tule estetyxi ia sijnä sijas olem kirotut/ caikisa paicoisa ia mitä meillä on eli eteem otam. Nijncuin sijtä on suuren wapistoxen cansa luke/ *Lev.* 26. *Deut.* 28. *Mal.* 2, 2.

Uſ. 2. Deh. Ne Bened. divinam. impediamur quod fit: Peccato quovis præcertim inobedientia.

Taincaltainen kirous sattu myös usein nijhin/ joca wieraspitoia edestagaisest pitelewät/ että sijnä sijas ia silloin cuin Jumalal palwelus pitäis tapahtuman/ täyttäwät wäkewäl wilial idzens/ etc.

2. Kerran/ sopimattomil/ keykäisil ia laittomil kirouxil/ joilla keykäiset ia kiuckuiset ihmiset estäwät ia eroittawat Siunauxet tyköäns/ ia sijnä sijas saattawat idze ylidzens kirouxet cuin muita kirowat/ että aina idze heihijn enämin cose/ cuin muihin; Sillä Jumala ei cuule kirojan rucoust/ Psal. 35. 29. Waan se pala idze heihijn/ nijncuin ambuian nuoli usein ambujat wastasilmi/ tacaperin poucko. Ja se tapahtu Jumalan Wanhurscan Duomion jälken/ että laittomast lähimäistäns wastojn Jumalan käsky/ kiroilewat/ nietäwät ia sadattelewat/ ja Jumalan nimen turhan lausuwat/ kiroillen sen cautta nijn wieckast/ ettei enä lucu pidä Jumalan cunniast/ cuin ne joca jo juuri pahasa sijasa owat/ Psal. 6. 6. ja senwuoxi idze Jumalald kirotuxi tulewat/ nijncuin idze Jumala sanoi Abrahamist: Minä siunan nijtä/ joca sinua siunawat/ ia kiron nijtä joca sinua kirowat/ *Gen.* 12, 3. *item* Jsraelin Canssast: siunattu olcon se joca sinua siuna/ ia kirottu olcon se/ joca sinua kiroa/ Num. 24. 9. Tadzocat sijs/ o te Perhen Wanhimmat/ Pojat ia Tyttäret/ palcoliset ia caicki cansa/ pienet ia suuret/ ioinenga suusa aina

2. Maledictionibus importunis.

on ki-

on kirouxet; cadzocat cuinga pahoin teidän käypi! te oletta aina monen onnettomuden alla; ia siehen ei mikän muu syy ole / cuin teidän alinomaiset omat kirouxen ia nietämisen/ ettei saa Jumalan siunaus siia teisä: Sentähden / jos te tahdotte / että Jumalan siunaus tule ia pysä teissä nijn caicki kirouxet pois pangat. Ja/ jos te cuuletta jongun kerran/ nijn älkät costaco paha pahalla/ ia kirouxella kirousta / waan paremin siunatcat/ tieten/ että te oletta cudzutut siunausta perimän/ 1.Pet.3,9. Matth. 5,44. Rom. 12,14.

3. Parentum, &c. maledictionum provocationibus.

3 Wanhembain ia Esimiesten kirousten ylöskehoituxel/ iotca aina owat waraliset/ Lasten/ Alimaisten ia Opettawitten ylidze/ että heidän kiroustens cautta tulewat Jumalald rangaistetuxi/ nijncuin Cham, Noahn, Gen. 9,25. Chorah, Dathan ia Abiram, Mosexen / Num. 16. Bethelin pienet pojat 42/ Elizan/ 2.Reg. 2,24. coco juuttan Canssa/ Christuxen kirouxen cautta/ Matth. 23, Luc. 19,43. Cuitengin tässä tule cawahta Wanhembain ia Esimiesten / ettei he ole ylön hembect ia nopsat nijtä heckoja ia yrikertaisi pahasti lausuman/ sillä ihmisen poica ei ole tullu cadottaman ihmisten sieluia (eli rummita) waan wapahtaman/ nijncuin Christus sitä opetta/ Luc.9.51. seq.

4. Intempestivis è cœtu DEI excursionibus.

4. Poickipuolisil ulosjuoxemisil HERran huonest ia Jumalisist cocouxist/ ennen cuin yhteisest heitä caickia Saarnamies on siunanut Jumalan puolesta. Sillä/ Jumala hän tosin tahto siunata Canssans / hänen palweliains Saarnaitten cautta ia on nijn woimalinen sen cautta / cuin omalla suullans sen olis sanonut; Että cosca Saarna mies sano: HERra olcon teidän cansan. HERra siunatcon teitä/ etc. nijn nijden sanain woimal Jumala caickia sanan cuulioita / iotca coosa owat ia uscol sen wastan ottawat/ tahto armolisest siunata/ seka heidän lässolemisens/ Jumalan palwelluxens (rucouxens/ weisuns/ sanan cuullons/ Sacramentein nautidzemisens ia kijtoxens) ia myös ulos lähtemisens/etc. Mutta cosca Perkele ia oma paha sisu/ on ihmisen laittomast ennen uloswienyt pyhän ihmisten yhteydest/ cuin Jumala sais

händä siunata/ nijn ei taida se ihminen HERran siunauxest osalisexi tulla/ eikä ole hänel lohdutost/ cuin cowa onni händä cohta/ waan kirouxen siunauxen sijas on ylidzens pukenut/ *vide Psal. 100, 17, 18.*

Ja waicka monda jumalatoind on/ iotca ei coscan malda yhteist siunaust odotta eli cuullella (harwoin myös Kirckongin tulewat) ia ajattelewat ei sen pahemmin heillans käywän/ waan/ ehkä nijden jumalisten hywästisiunauxest/ jumalattomatkin toisinans osalisexi tulewat/ nijncuin heidän kirouxenskin lewi toisinans hurscastengin ylidze täsä elos/ Eccl. 9,2,3. Ja se on Jumalan pitkämielisys ia wanhurscus/ joca pahoia odotta parannuxeen/ 2.Pet. 3,9. hurscaita coettele/ Job. 7,18. Nijn cuitengin/ cosca ne Jumalattomat aanomaiset kirouxet alati cocowat ylidzens/ eikä coscan siunaust saa cuulla ia sijtä osalisexi taida tulla/ sijtä sitten seura/ että silloin cuin he caickein enimmin HERran siunaust tarwidzisit/ ei taida sitä sitten enämbi saada/ mutta poiswaipuwat ia Jumalan kirouxest wajowat siehen järwen/ joca pala tulesta ia tulikiwest/ cosca se hywästisiunattu waimon siemen JESUS CHRIstus heidän eroitta/ Jsän Jumalan siunatuist/ ijancaickiseen tuleen/ joca walmistettu on Perkeleil ia hänen Engeleillens/ Matth. 25.

Sentähden ottacon idzecukin waari/ ettei HERran siunaust (Saarnaitten cautta) nijn halpana pidä/ cuin moni tähän asti on pitänyt/ mutta caikel ahkerudel sen idzellens kästittäkön/ ia HERran huonet noudattacon/ sijnä myös nijn cauwain pysykön/ cuin sen uscoden on idzellens omistanut ia wissin Amen sempäälle sanonut/ rucoillen wielä sitten lähteisänskin sangen nöyräst/ cumartain/ polwillens laskeden ia mahan langeden (Jsä meidän rucouxel/ &c.) HERran eteen/ *Psal. 95,6.* että myötäskin (erinomaisest näinä surulisin aicoina/ cusa me kyllä tarwidzem HERran siunausta) taitais wiedä ia nijn sitten iloiten Kircost läxis ia kijttäis Jumalat caickein hywydens edest/ nijncuin Syrach todista myös Jsraelin Seuracunnas tapahtunen/ *vide Syr. 50, 18, ad 27.*

11. Jsän Jumalan hywys/ on **Warjellus**/ että hän warjele meitä. Cusa ei ymmärtetä sitä warjellust eli ahkerutta

11. Benef. custodia, Non hominis.

1. kutta taicka waarin pitämyst/ cuin ihmisil on. 1. Religionin ia
2. Jumalan palwelluxeen/ Num. 9,nlt.2. Par.7,6. ia kätkemän Jumalan
sana/ Luc. 11,28. 2. Wirastans ia Jumalan käskyin/ Zach. 3.7. 1.Reg.
3. 3,3. Hab.2,1. Rom. 12,7. 3. Mailmalisist asioist ia toimituxist/ Gen.2,
4. 15. Luc. 11,21. ia 4. Waria ottaman eli warjeleman idzens synnist/
pahannoxest ia caikest jumalattomudest/ Psal. 34,13. Deut. 4,9. & 15,23.

Sed Dei. Mutta Jumalan warjelluxel tä sä ymmärtetän idze Jumalan isällinen wartioidzemus/ suru ia murhe caickia nijtä suojeleman cuin siunannut on/ etteikä hywyys heildä puutuis/ eikä pahuus heihin lähendyis; sillä Hywästisiunauxellans jaca meille hywyttä ia warjelluxellans pahudet ia waaraliset menot estä ia torju.

Ul. Confol. de custodia & vigilia Domini. Tästä meille caikille on suuri lohdutus/ että idzecukin HERran huonesta mahta iloisella mielellä lähte/ cuin on cuulla saanut/ että Jumala tahto händä sekä siunata/ että warjella ia olla idze ihmisten wartia/ *Iob. 7,20.* ia sen muurittoman caupungin ymbärins tulinen muuri/ *Zach. 2,4,5.* O cuinga monda wiholista on alati sillä Christillisel ihmisel/ yöllä ia päiwällä (nijncuin Huomen ia Ehto Saarnas on tietä annettu) joca myös caicki owat sangen wieckat ia woimaliset. Perkele/ joca pääwiholinen on ia alati käy caicki ymbärins/ on nijn woimalinen/ ettei caick i meidän ulconainen woimam ia wäkem händä wastan ole enä cuin kärwäisten eli hyttyisten carhua taicka jalopeura wastan. Nijn myös:

Harhal meit Liha ängä erymän.

Tämä junalatoin myös Mailma ratki eläwäld pyytä meit ylösniellä/ cosca heidän wihans meihin julmistu/ *Psal.124.* Että meidän pitä todistaman; Ei ole meillä yhtän woima/ sitä suurta jouckoa wastan/ *&c. 2.Par.20,12.* Waan cadzo Israelin wartia ei hän maca eli torcu. Cadzo HERra kätke sinua caikista pahoista/ &c. *Psal. 120,4. seq. adde Ps.46,2. seq. adde Exempla, Gen.28,15: & 31,24: Ex.2,25. & 14, 16. Mat. 2,12. Act.12,7. &c.*

Jos

Jos se taas nijn on / että Jumala salli toisinans jongun waaran tulewan: taicka meidän oman ruumim/ eli Lastem/ taick taloim ia hywydem päälle/ nijn tietkäm/ että cosca meit coetellut on/ tahto caxikertaisest jällens anda/ nijncuin Jobin Historias tietä annetan. Job. c. 1. & 2. & 42. Ja hän tahto satakertaisest jällens anda ia wimen ijancaickisen elämän periä/ Poicans JESVxen CHRJstuxen cautta / Matth. 19, 29. Jac. 1. 12.

Toinen Osa.

II. Pars.

Täsä toises Osas edespannan/ sen toisen Personan Jumaludes/ nimittäin / meidän HERran J. C. cahtalaiset hywät työt.

De benef. Dom. n. J. C. quorum 1. illuminatio faciei; quæ hîc sign. 1. non Dei essentiam.

Joista Ensimeinen on/ Caswon walistust meidän päällem. Ja tule tietä/ että HERran caswon cansa täsä ymmärtetän/ 1. Ei coco jumaluden olemust/ josta jumala sanoi Mosexelle: et sinä taida nähdä minun caswoni: sillä ei yxikän ihminen/ joca minun näke/ taida elä. 2. Ei myös hänen wihans ia rangaistustans/ nijncuin HERran caswo on/ pahointekiöitä wastan/ hucuttaxens maasta heidän muistoans / *Ps.* 34, 17. Mutta 3. HERra JESVS CHRJSTVS eläwän Jumalan Poica/ joca cudzutan HERran caswoxi/ *Ex.* 33, 14. *1. Cor.* 10. *Mat.* 11, 10. *Rom.* 1, 2. Luc. 1, 76. Sillä hän on Jsän Jumalan cunnian kirckaus/ ia hänen olemisens juuri cuwa/ Ebr. 1, 3. Jumalan caltainen/ Phil. 2, 6. ia yxi hänen cansans/ Joh. 10, 30. josa coco Jumaluden täydelisys ruumilisest asu/ Col. 2, 9. josa me myös (nijncuin yhdest muodost) taidam Jsän Jumalan nähdä ia tuta / Joh. 14, 9. Nijn myös 4. HERran caswolla täsä tietä annetan/ hänen hywä suosions/ laupiudens ia suojelluxens/ *Ps.* 4, 7: & 102, 2. *Dan.* 2, 17.

Ex. 33, 20

2. Neciram.

Sed 3. J. C. Filium Dei.

4. Eiusq; favorem.

Sitälikin tule tietä/ että walistamus tule walkiudest. Ja mitä walkeuden/ sitä walistamisengin cansa ymmärtetän P. kirjoituxes. Ja on julki/ että walkeudel ymmärtetän:

Illuminare quid significat?

1. Jdze HERra JESVs CHRJSTVs / joca cudzutan pacanoitten walkeudexi / *Esa.* 42, 6. ia yhdexi totisex walkeudexi/ joca walista caicki ihmiset/ jotca Mailmaan tulewat/ *Ioh.* 1, 9.

2. Jus

2. Jumalan pyhä Sana ia se oikia oppi/ nijn myös sen ymmärrys/ *Ps.119,105. 2. Pet.1,19. Act. 26,18.*

3. Apostolit ia Jumalan Sanan Saarnaiat/ *Mat. 5, 14. 2.Cor. 4. 6.* ia caicki toimeliset Christityt/ *Eph. 5,8. Phil.2, 15.* Nijn myös/ Jumalinen elämä/ pyhät työt ia hywät aikoimiset/ *Ps.56,ult. Matth.5,16. Ioh. 3,12. item* hywä ikä/ *Iob.3,16. & 33. 28.* onni/ menestys ia hywä uloskäymys cusakin asiasa/ *Ps.34,6. & 97,11. Prov.4,18. Mich.7,9:* cuin me sijs rucoilemma: HERra walistacon Caswons meidän päällem: se on nijn paljon sanottu: O sinä totinen walkeus HERra JESU CHRiste walista meidän pimiät sydämem sinua oikein tundeman/ sekä personas/ Luondos ia wircas puolest/ ia saata meitä osalisexi caikista hywist töistäs/ cuins pijnallas ia cuolemallas ansannut olet. Auta myös HERra JESU CHRiste oikein ymmärtämän sinun P. Sanas ia wahwista meitä sen tunnos/ että se olis yxi coitto ia walkeus meidän pimiäs sydämesäm/ wijmeisesäkin waelluxes/ jota myöden taitaisim taiwaliseen walkeuden sisälle tulla; Wahwista meitä myös H. J. C. Apostolein opis/ pyhäs elämäs ia caikis hywis töis ia wircam teis: Anna hywä/ oikia ia cunnialinen ikä/ *Sap.4,8:* hywä ymmärrys/ ajatus/ menestys ia päätös caikis Christillisis aikoimisis item wahwa usco ia wimein autualinen loppu/ etten me coscan cuoleman nuckuisi/ *Ps. 13,4.*

Uf.Inform. ubi & quomodo illuminemur Facie Domini. 1.verbo DEI. 2. Baptismo.

Että me sijs culemma/ että idze HERra J. C. meitä walista/ nijn tule meidän oppi tietämän/ cusa ia cuinga tämä walistus tapahtu.

1. Jumalan p. Sanas/ ioca on meidän jalcam kynttilä/ ia walkeus meidän teillämm/ *Ps. 119,105, & 23,3.*

2. Kerran/ Castesa/ cusa HERra JESUs/ poisaja meidäm sydämem pimeydet/ ia walista uscon walkiuden/ joca päällens puke HERran J. C. caswon walkeuden/ sillä nijn monda cuin me castetut olemma/ olemme päällem pukenet JESUxen CHRistuxen/ *Gal.3,27.* ia puetetut autuden waatteil-

te illa/ ia werhoitetut Wanhurscauden hanchella/ *Esa. 61, 10.*

3. Altarin Sacramentis/ cusa me JESUxen pyhän Ruumin ia Weren nauidzemisel tulem nijn walisteuxi/ että me olem yxi hänen cansans. Jonga muistoxi yöllä tämän Ehtolisen on asettanutkin/ 1. *Cor.* 11. 3. Cœnâ Domini.

4. Ristin ia tuscan ajal/ cusa hän meitä wirwotta hänen Jumalisel lässolemisellans/ *Psal.* 91. 15: ia coitta surulises sydämesäm/ lohduttaden meitä eläwitten walkeudest/ että me aina iloidzem herrasa/ *Psal.* 56, 14. & 97, 11: 4. Cruce.

5. Yhteisen Kirco siunauxen tygö sanomises/ saarnamiesten cautta/ HERran huones ia Jumalisis cocouxis. Sillä cosca meidän ylidzem sanotan: HERra walistacon caswons meidän päällem: nijn silloin idze HERra J. C. sangen armiast ia nijn haluisest (cuin racas Ylkä Morsiandans) cadzo meidän päällem/ että caicki hänen caswons näkyis cuin coconans iloidzis meitä wastan/ että me aina olisim walkeus Herrasa. Mijncuin kirjoitettu on: Heräiä sinä joca macat ia nouse ylös: nijn Christus sinua walaise/ & HERran cunnia coitta sinun ylidzes/ &c. 5. Com. Benedictionis annunciatione. *Eph.* 5, 14. *Esa.* 60, 1:

6. Ijancaickises elämäs/ cusa se myös täydelisest tapahtu. Sillä sitten me cadzelem händä caswosta nijn caswon/ 1. Cor. 13, 12. 1. Joh. 3, 2. cusa meidän ruumin Christuxen ruumin caltaisexi kircastetan/ Phil. 3, 19. ia paistam cuin Auringo ia tähdet ijancaickisesta/ Dan. 12, 3. Matth. 13, 43. Ah tätä autuast walistust! Jos Mosexen caswot HERran puhutelles Sinain wuorel/ (40. wuorocauna) tuli paistaman/ että caicki Israeli hämmästyi/ Ex. 34, 29: cuinga sijs meidän caswom/ ia caicki me coconas olemme paistawaiset/ cuin me alati HERran cansa olemma/ 1. Theff. 4, 17. 6. Vita æternali.

11. Christuxen hywä työ: Armolisuus/ että hän on meille armolinen. Olla armolinen/ on nijn paljon/ cuin anda yhden häkändynen waiwan ia tuscan (erinomaisest joca pahatecoins tähden rangaistan) mennä sydämens/ ia pitä cansa kärsimyst hänen cansans: armahta händä/ otta armons ia ystäwydens ia coria huonesens/ ia teke osalisexi caikest hywydestäns 11. Benef. miseratio.

sijnä sijasa/ cuin olis tainut anda hänen kyllä rangaistust kärsiä. Cosca sijs sanotan: HERra walistacon caswons meidän päällem/ ia olcon meille armolinen/ se on nijn palion sanottu: HERra JESUs/ joca suurest sydämelisest cansa kärsimiest on tullut guttaman härändyneit ihmisten Sikiöit: ia saattanut jällens Jumalan armon ia ystäwyden/ Joh. 1. 16. Olcon meille aina nytkin armolinen/ ia andacon meille caicki pahatecom anderi/ pois myös ottacon meist caickinaiset rangaisturet/ ia osalisexi tehkön caikista hywistä töistäns/ ia taiwalisest cunniastans/ Joh. 17, 24.

Vt. Consol. Christum nostri semper miserei.

Tästä meille on suuri lohdutus/ että HERra J. C. on caikille hätäisil ia catuwaisil syndisil aina armias/ nijncuin hän myös caicki syndiset tygöns cudzu/ sanoden: Tulcat caicki minun tygöni/ &c. *Matth. 11, 28.* sano myös sijnä siwus: Ad me venientem, non ejiciam foras, id est. Joca minun tygöni tule/ sitä en minä hylijä/ *Ioh. 6, 37.* Näin on hän armons ottan/ ne julkisynniset portot/ Luc. 7, 37. seq. & 8, 2. Joh. 8, 3. seq. ia monda publicani ia synneist/ Mat. 9, 10. item Mattheuxen/ ibid. Zacheuxen/ Luc. 19, 5: Ryöffwärin/ Luc. 23, 43. Petarin/ Luc. 23, 61. Pawalin/ &c. 1. Tim. 1, 15, 16. adde Es. 54, 9, 10.

III Pars.

Colmas Osa.

Ubi prop. 2. S. S. ti vultus conversio.

Tässä colmannes osas meille edespannan:

1. P. Hengē caswō käändämys meidän puolem.

Cusa caswon puolen käändämisen (nijncuin Toises Osas caswon walistamisengin) cansa/ ymmärtetän Jumalan hywä tahto/ suosio/ armo ia laupius. Nijncuin sitä wastoin caswon pois käändämisel/ ymmärtetän Jumalan wiha ia julmuus/ Job. 30, 21. Ja on tämä puhen parsi otettu ihmisten yhteiset ia luonnolisest käytöxest ia cadzondomiset/ että sen puolen/ cuin heidän mielestäns hywä on/ käändäwät caswons ia cadzowat suloiset ia lepyiset päällen: waan siehen/ cuin mielest paha on/ cadzotan kärsast ia caswokin pois käätän. Että sijs tässä sanotan P. Hengen käändäwän caswons meidän puolē/ sillä tietä ainetä P. Hēgē erinomainen armolinen ia suloinen lässolemus/ nijn myös hywä tahto ia mielisuosio meihijn. Ja waicka P. Hengi on caswons ihmisten

sten tykôä synnin langemises pois käändänyt / cuitengin että Isä Caickiw. Jumala / Poicans JESVxen CHRistuxen cautta on ihmisen sucucunnan jällens armoins ottanut / *Eph.* 2,5. nijn sen armon ottamisen cautta / ia nijn cauwain cuin me hywydes pysym / *Rom.* 11,22. tahto se lohduttaja P. Hengi armolisel muoto olla ia myös asu meisä ia waicutta meisä caickinast hywyttä. Nimittäin hengeliset ajatuxet / Rom. 8,5.9. palawan rucouxen / v. 15. hywän ymmärryxen / neuwon ia taidon / &c. Esa. 11,2: item, ilon / rauhan / rackauden / uscon / puhtauden / kärsimisen / Gal. 5,22: tahto myös muistutta meille caicki / cuin H. CHRistus on meille sanonut / Joh. 14,26. ia johdatta meitä caicken totuden / Joh. 16,17. ia wijmein ijancaickiseen elämän.

Tästä on meille erinomainen opetus / nijtä wääri opettait Calvinianeit wastan / jotca kieldäwät / ettei ne wasta uudest syndynet / jotca Jumala Seuracunnan yhteyden on walinnut / taida ikänäns enä (ehkä mitä tekisit) pois eroitetux Jumalan armost tulla ia P. Hengen asuin sijast. Jota wastoin täsä selkiäst edespannan / että P. Hengi sekä käändä caswons pois meistä / cuin pahudes eläm; käändä myös caswons meidän puolem ia asu meisä / cuin me hurscast / jumalisest ia wahwas uscos Jumalas ripumme. Näin on tapahtunut Saulil / josa Jumalan Hengi ensist oli woimalinen / 1. Sam. 10, 10. waan tottelmattomuden tähden HERxan Hengi läxi pois Saulista / ia paha hengi waiwais händä HERxalda / 1. Sam. 16,14. Davidild HERxan Hengi / v. 13. pois läxi huorudesa / jota hän jällens hartast rucoili saadaxens (catumuxen jälken) ia sildä edespäin tukia / Psal. 51. v. 12,13,14. Simon Noidan tygö P. Hengi myös casteen wastan ottades Philippuxeld / caswons puolen kääns i / waan cuin ahneudeld woitettin / kääns i taas P. Hengi caswons pois hänen puolestans / Act. 8,13,18: Nijn myös Galaterit cadotit CHristuxen ia luowuit armost / sitten cuin sallit idzens totudest exytettä / Gal. 5,4. Nijn on myös tapahtun Judas Ischariotil / Franciscus Spieral / Latomuxel / &c. Vide Prompt. Ex: m. pag. 134, seq. Sentähden P. Pawali neuwo idzecungin Christityn / Jumalan hywydes pysymän / muutoin sijtä pois leicatan / *vide Rom.* 11,22. *seq.* Että mekin sijs olemma Jumalan hywydest osalisexi tullet / ia Jumalan Pojan Hengen saanet meidän sydämihim / jonga cautta me hudamme:

Us. Refut. Calvinianorum, electos gratia Dei excidere & S. S. m. amittere negantium.

Abba racas Jsä / *Rom. 8,15. Gal. 4,6.* Sentähden tule meidän aina rucoilla taiwalist Jsä / ettei meitä kiusauxen sallis joutua / eikä ikänäns nijn suurin syndijn eli erhetyxin langeta / että me P. Hengest ia hänen armostans eritettäisin / waan että meitä aina wahwistais awullans / ia sillä wäkewäl hengel tukeis meit / sanoden / *Ps. 51,12,13,14. & 139,23,24.*

II. Pacis donatio.

II. Kerran edespannan / ijancaickisen rauhan andamus. Ja tule täsä tietä / ehkä ajalinen rauha on myös P. Hengen lahia / *Gal. 5,22.* ja tule idze Jumalald / joca on rauhan Jumala ia päämies / *Esa. 9,6. 2. Cor. 13,11.* ja nijn ajalinengin taitaisin täsä myös ymmärtettä / waan että Ens: Osas / siunauxen ia warjelluxen sanain alla se jo edespandin / sillä olla rauhas / mikä on muu / cuin Jumalald warjelda / ia cuin me hänneld warjellan / nijn tosin ei yxikän wiholinen taida meitä sawutta. Nijn

Sez. Conscientiæ.

täsä sijs ymmärtetän se hengelinen ia Omantuñon rauha / joca on Jumalan ja ihmisten wälil / jonga P. Hengi hallidze meidän sydämisäm / *Col. 3,15.* jolla hän sijtä pois aja caiken pelgon ia epäillyxen / ia saatta lewolisen tunnon ihmiselle / että hän tietä olewan rauhan Jumalan cansa / ia wapaan tygökäymisen uscosa / JESUxen CHRISTUxen cautta / *Rom. 5,1.* joca rauha myös ei ole nijncuin Mailmalinen rauha pian muut-

Ac æternæ.

tuwainen ia huicaldawainen eli hetkeyi / waan se pysy ijancaickisest / jota ei taida yxikän pois otta / *Ioh. 16,22.* että meillä on aina rauha CHRistuxesa / *v. 31.*

Ja waicka HERra CHRistus hänen cuolemallans tännän rauhan meille on saattanut / andanut ia myös sen meille jättänyt / Joh. 14,27. Cuitengin lucian täsä P. Hengen tygö / että hän sen meille tuotta christ Castesa / cusa me wdest synnymme Wedest ia Hengest / Joh. 3. Sitälikin Jumalan Sanan cuulosa / yhteisen Siunauxen tygö sanomises / ia HERran Ehtolisen nautidzemises / joisa hän meidän sydämisäm sitä aina waicutta ia muistutta.

Uf. Consol. Nos undiq; pace accinctos.

Tästä Jumalan rauhast / joca ylidzekäy caiken ymmärryxen / jolla P. Hengi warjele meidän sydämem ia taitom

Chri-

CHRistuxes JESUxes / *Phil.* 4,7. jolla hän myös meidän surulist sydändäm aina lohdutta ia wahwista/ wastan Jumalan wiha/ syndi/ cuolemat ia helwetti; tästä sijs on meille caikille suuri lohdutus/ että me tiedäm idzellem Rauhan olewan. 1. Ylhällä meitä eli meidän päällem idze Jumalan cansa/ *Luc.2,14.* joca on wannonut idzens meille armiaxi/ *Esa.54,9.* 2. Rauhan meidän allam/ Helwetti wastan/ sillä CHRISTUs on hänelle surma/ *Os.13,14.* 3. Rauhan sisällä meitä/ wapisewa omatundo wastan/ sillä Jumalan rauha hallidze meidän sydämesäm/ *Col.3,15.* 4. Rauhan ulcona meitä/ Mailman hirmuisutta wastoin / sillä CHRISTUs on ylidze woittanu Mailman/ *Ioh.16.* 5. Rauhan siwullam/ Perkeleld/ sillä tämän Mailman Päämies on jo duomittu/ *Ioh.16.* 6. Rauhan tacanam syndi wastan/ sillä J. C. on sowindo ei ainoastans meidän syndeim edest/ waan caiken Mailman/ *1.Ioh.2,2.* 7. Rauhan edesäm/ cuolemat wastan/ sillä cuolema on meille woitto/ ia CHRISTUs on meille elämä/ *Phil.1,21.* Ja nijn taidam sanoa/ *1.Cor.15,55: seq.* wijmeises Hengen riutumisesäkin ynnä P. Simeonin cansa:

Rauhas ratki tääld nyt lähdem/&c.

III. Kerran tästä selkiäst nimitetän P. Colminaisuden personat nijncuin ne idze Christus ō selittänyt/ *Mat.28,19.* sanodē Nimeen Isän/ ia Pojan/ ia P. Hengen. Jotca owat nijncuin yhdet selityxet Mosexen sanain päälle; että mitä Moses/ nijncuin peitetyil sanoil puhui Colminaisuden personaist/ se nyt näisä sanois expressè ia selkiäst edespannan/ nimitetäin/ että 1. HERRan nimel / annetan tietä Isän Persona. 2. Pojan/ 3. P. Hengen.

III. Expressio nominis S.S.Trinit. P. F. & S.S.

Tästä on meille 1. yxi wahwa todistus P. Colminaisudest/ että yhdes Jumaluden Olemises / on colme Personat / Isä/

Usf. require Tract. super. K. 1. & B. 1.

Jsä/ Poica ia P. Hengi. 2. on erinomainen opetus/ että mieli me teemme/ alam/ eli lopetam/ sen caicki teemme P. Colminaisuden wäel/ woimal ia käskyil/ nijncuin näist opetuxist on muualla lawiammald puhuttu.

IV. Conclusio generalis, Amen.

IV. Kerran se yhteinen päätös/ cuin on Amen. Joca on Hebræan sana/ ja suomexi merkidze: Nijn/ eli totisest; taicka: nijn olcon ia tapahtucon; eli: se on totisest tosi Ja nijncuin p. kirjoituxest jälki on/ toisinans on Amen: Particula optantis, i.e. toiwottamisen ia aawistamisen sana; ja nijn/ muuma kirouxis/ Deut.27.15,16. Num.5.12. muuma siunauxis/ Ps.41,14. 1.Cor.14,16. edespandu. Toisinans se on/ signum asseverantis, yxi wahwa todistuxen ia wannomisen merckí/ Esa.65,16. 2.Cor.1,20. Luc.23,43. Ja nijncuin muutamat tahtowat Evangelistercin kirjoituxist coota/ on HERRa CHRISTUs/ tällä sanal/ coconans 50. kerta wannonut ia todistanut (sanan cuulloitten heicon uscon tähden) omen totudens päälle. Toisinans on tämä myös nota, propositam promissionem fide accipientis, yxi wahwa uscolluxen ia luottamisen sana ia muoto/ jolla edespannut lupauxet/ usco wastan otetan ia omistetan/ Jer 11,5. ja nijn se täsäkin merkidze. Nijn myös/ Jsä meidän lugun/ Maith.6.13. nijncuin muittengin Jumalisten/ lucuin/ sekä weisuin/ ia kiitos sanain/ 1.Prr.17,36. lopus.

Usf. Inform. de usu particulæ, Amen.

Tästä tule idzecungin oppi/ suurel ahkerudel jumalisi lucuia/ weisuia ia kiitos sanoia/ &c. lukeman ia culdeleman/ että tiedäisit sydämestäns siehen sano/ Amen. Joca on wanhast cudzuttu Sigillum DEI, Jumalan sinetixi/ jolla caicki Jumalan lupauxet wahwistetan ia omistetan. Jonga tähden myös Ensimäisis Seuracunnis (cuin Hieronimus kirjoitta) Sanan cuuliat owat Amen/ nijn corkial änel caicki yhteen suuhun sanonet/ cuin Pitkäinen olis pauhannut. Nijn myös meidän tule Jumalan Sanain päälle/ Amen wahwal uscon änel sano/ etten me mitän sijtä epäile/ waan tiedäm idz ellennijn tapahtuwan/ cuin sen olem usconet/ ia Jumalan Sana sisällöns pitä/ joca ei hucu/ Luc.21,33. waan pysy ijancaickisest/ 1.Pet.1,25. ja owat ijancaickisen elämän sanat/ Joh.6,68. ja idze ijancaickinen elämä/ Joh.12,50. ia autuus/ Rom.1,16. Jonga ijancaick. elämän ia autuuden/ meille myös caikille andacon/ se corkia P. Colminaisuus/ Jsä/ Poica ia P. Hengi/ ylistetty ijancaickisest nijn ijancaickisen/ AMEN.

Errata Typographica,

Sicubi incorrecta fuerint, Ben. Lector ipse benignè corrigat, beneq; valeat, ac faveat.

317. II. 41. b)

Ro. Saamakirj.
Laurentius

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA
120 102 1622

KPL. 1
Mf. X
R 92-06